

הזי האומרים לרע טוב

(תשובה לתגובה)

א. 'חדשנות' מול הלכה פסוקה

לפני שאשיב על עניינים צדדיים שנוספו לדיון ברצוני לעסוק בעיקר. העיקר הוא שהצעתו של יצחק רונס, שלפי דעתי אינה ראויה כלל לעלות על שולחן הדיונים¹, היא ללא כל ספק יחדשנית. היחדשנות נובעת מכך שההצעה יוצאת חוצץ לא רק נגד הלכה מפורשת בשו"ע, אלא כנגד הכרעת השו"ע שמדובר בהלכה החמורה ביותר בתורה. אכן לדעת הבית-שמואל ועוד אחרונים², דברי השו"ע על איסור זה שהא החמור ביותר, נאמרו כהדרכה תורנית-חינוכית ולא כהכרעה הלכתית, כאשר האלטרנטיבה היא להיכשל באיסור נידה או אשת איש. אף על פי כן עדיין אין זו התבטאות מצויה, והיא בהחלט ממשיכה את דברי רבותינו בגמרא על כך שער ואונן נענשו במיתה בשל עוון זה, שהעושה כן בנידוי הוא יושב, ועליהם נאמר "ידיכם דמים מלאו" וכאילו הרג את הנפש. כל זה הוזכר להלכה גם ברמב"ם בתוספת הביטוי "שהוא איסור גדול". ואם כן, כשיבוא מאן דהוא ויפלפל בדברי היעזר מקודש' - שדבריו אינם בהירים כלל (כפי שהרחבנו בגיליון כב של 'צהר'), ושתמיד דן בזה כצירוף לעניין אחר (צורך רפואי, בירור מקור דם וכדומה) ולא להתיר את המעשה עצמו חלילה, ויבוא על פי פלפולו להתיר מה שלא כתוב אפילו בדברי היעזר מקודש' - היינו להתיר את כל האיסור לפנינו³ - וודאי ובוודאי שזוהי חדשנות, ולא במובן הטוב של המילה...

ב. עמדת המחנכים בישיבות

הטענה כי בהצעה זו מוסברת התנהגותם של מאות ר"מים ומחנכים היא חסרת בסיס עובדתי ומתמיהה ביותר. מדוע להסתמך על השערות מופרכות בשעה שניתן לשוחח אתם ולשמוע את דבריהם? כיוון שספרי בנושא פורסם בישיבות רבות, אכן שוחחתי בעניין עם עשרות רבנים ומעולם לא שמעתי שאין כאן עניין חינוכי⁴. אדרבה, רבים מאוד הביעו את מצוקתם הקשה על הבעיה החינוכית החמורה שישנה בעניין, אלא שאין הם יודעים כיצד לגשת לנושא רגיש זה

1. עיין במאמרי ביצ'הר' כב, בדבריו המפורשים בנושא של ר' משה פיינשטיין לגבי איסור פרסום עניינים כאלה בביטאון.
2. אם כי החכמת שלמה (לר' שלמה קלוגר) על אתר, החיד"א ועוד מספר אחרונים סברו שזו הכרעה הלכתית גמורה. עיי באוצה"פ שם בשו"ע.
3. עיי במאמרו של יצחק רונס ביצ'הר' כא: "ומתברר באותה מידה כי האיסור אינו חל על פנוי", מה שאינו עולה כלל בקנה אחד עם דברי היעזר מקודש' שכל יסוד היתרו הוא רק מפני חדר"ג, שמכיוון שאדם נשוי אינו יכול לשאת עוד אשה, ועל כן הוא פטור ממצוות פרו ורבו מעבר לקשר עם אשתו.
4. אלא אם כן הדרך החינוכית עצמה סוברת שעדיף לא לעסוק בנושא כדי לא להחמיר את המצב. את דרך זו הזכרתי גם בספרי כדי שילכו בה אלו המתאימים לה, אך נראה שדווקא בציבור הדתי-לאומי אין מקום לכך מפני החשיפה לתרבות פרוצה ומקולקלת בערוצים רבים.

באופן הנכון. לא זו בלבד, אלא שכל הר"מים העוסקים בכך חשים שהבחורים המתקשים להתמודד עם חטא זה מביאים אתם מצוקה גדולה בכל ענייני עבודת ה' מפני חוסר האמון שלהם בעצמם, אף על פי שאין הדבר כן בהלכות לשון הרע למשל. על כן בוודאי שגם מבחינה חינוכית הנושא הוא בעל חשיבות גדולה ומרכזית, כאשר יעיד כל מי שעוסק בחינוך הנוער ושומע גם את מצוקותיו הסודיות והאינטימיות.

ג. "במצווה קלה כבחמורה"

מניין המצוות החמורות המופיע בהל' תשובה לרמב"ם, והעניינים הנידונים במסכת אבות - אינם שייכים לעניין כלל. החשבון בהם נוגע למטרה אחרת, ולא לאמת המידה של חומרה, שהרי גם שבת החמורה שעונשה סקילה לא נזכרה ולו פעם אחת, לא כאן ולא כאן. גם ענייני עריות בכלל לא נזכרו במניין העניינים המעכבים ומקשים על התשובה ברמב"ם, ונראה שעיקר דבריו שם נסוב על ענייני אמונה - המינים והאפיקורסים וכו', על עניינים ציבוריים - המחטיא את הרבים וכיו"ב ועל תוספות אשר חלקן הובאו דווקא מפני קלותן כאוכל מסעודה שאינה מספקת לבעליה, כמבואר שם. גם במסכת אבות הוזכר עניין עריות רק פעם אחת בתוך רשימת הדברים המביאים לגלות, דל למדי לעומת הרשימות האחרות שבמסכת זו. גם כאן עניינה של המסכת איננו מניין המצוות החמורות (אדרבה, נאמר שם "הוי זהיר במצווה קלה כבחמורה"; מה שמערער על כל נקודת הדיון של רונס, ואכמ"ל), כי אם חכמת היושר והמוסר הנובעים ממעיינות הקודש הנוגעים להנהגת החיים וההתגדלות בתורה. וכשבטל ה'רקעי' (כלשון העי' 5 בתגובתו של יצחק רונס) כשל עוזר ונפל עזור, ואין לנו אלא דברי השו"ע וכל הפוסקים המתייחסים לאיסור זה בחומרה שאין כדוגמתה.

ד. ההיבט החינוכי

תלמידינו חשופים אכן לדעות זרות ומשונות בכל הקשור לנושא עריות; אך מאמר מן הסוג הנידון רק מוסיף שמן על המדורה. תלמידינו אינם עלולים לנטות משביל הזהב מפני דעות אלו לשני הצדדים אלא רק לצד אחד. הם מחפשים מאמרים אשר ירמזו להם שבעצם הכול מותר. לא זו דרכנו. מטרתנו היא לסייע בידם למצוא את האור שבתורה ובמצוות התשובה ועל ידי מעט מן האור לדחות הרבה מן החושך, ולא להיות חלילה מן האנשים שעליהם אומר הנביא: "הוי האומרים לרע טוב ושמים חושך לאור".

